

kumarbaz
FYODOR
DOSTOYEVSKI

ANTIK

KUMARBAZ

BİR

İki hafta süren bir ayrılıktan sonra nihayet döndüm. Bizimkiler üç gün önce Roulettenberg'e gelmişti bile. Heyecanlı bir karşılama bekliyordum ama hiç de öyle olmadı. Soğuk bakışlar fırlatan General, benimle oldukça kibirli bir tavırla konuştu ve hemen kız kardeşine yolladı. Bir yerden para ayarlandığı açıktı. General'in yüzünde mahcup bir ifade varmış gibi geldi bana. Marya Filipovna da telaşlı görünüyordu, birkaç kuru laf etmekle yetindi. Yine de uzattığım parayı alıp tek tek saydı ve söylediklerimin hepsini dinledi.

Öğle yemeğine Mezentsov ile beraber bir İngiliz, bir de Fransız bekleniyordu; ne zaman ceplerine para girse bir ziyafet verilir, Moskova alışkanlığı işte. Polina Aleksandrovna, beni görünce, bunca zamandır niye kayıp olduğumu sordu. Sonra da cevap vermeme beklemeden çekip gitti. Bunu dalgınlıktan yapmadığı aşıkardı, durumu izah etmem gerektiğini hissettim. Anlatacak çok şey var.

Bana otelin dördüncü katında küçük bir oda ayarladılar. General'in maiyetinde olduğum biliniyor artık. Anlaşılan etraftakilerin dikkatini çekmeyi başarmışlar. Herkes General'i servet sahibi bir Rus asilzadesi olarak görüyor. Gerçekten de, yemekten hemen önce General onca işin arasında bana iki bin franklık banknot verip otelin kasasında bozdurmamı istedi. Ziyafete gelenler, en azından bir haftalığına bize milyonermişiz gibi bakacaklar!

Parayı bozdurduktan sonra, Mişa ve Nadya'yı alıp biraz yürüyüşe çıkacaktım ki merdivenlerde General'in beni çağırdığını söylediler. Çocukları nereye götürdüğümü sormak için çağırtmış meğer. Adam doğrudan gözlerimin içine bakamıyor resmen. Çok istiyor

ama ona hep saygısızca dik dik bakarak karşılık verdiğim için dalışmaya cesaret edemiyor. Tumturaklı bir dille cümleleri birbirine dolayıp uzattıkça uzatarak çocukları kumarhaneden uzak bir parka götürmem gerektiğini anlatmaya çalıştı. Sonra birden öfkelen-di:

“Belki de onları kumarhanede rulet oynamaya götürmek istiyordunuz? Açık konuştuğum için kusura bakmayın ama sizin ne kadar kumar bağımlısı olduğunuzu biliyorum. Gerçi size akıl hocalığı yapacak değilim, elbette öyle bir niyetim yok. Yine de şerefime gölge düşürmemenizi isteme hakkına sahibim, değil mi?”

“İyi de benim param yok ki...” dedim sakince. “Kumar oynamak için paran olması lazım.”

“Paranızı hemen alabilirsiniz,” diye sert bir yanıt verdi General. Masasını karıştırıp not defterine baktıktan sonra yüzü biraz kızarıp gibi oldu. Defterde gördüğü kadarıyla, bana yüz yirmi rublelik bir borcu vardı.

“Nasıl hesaplaşsak...” diye devam etti. “Bu rubleleri talere¹ çevirmek gerek. İşte, alın size yüz taler, yuvarlak hesap. Kalanı da benim elimde güvende olacak.”

Sessizce parayı aldım.

“Söylediklerimden gücenmeyin lütfen,” diye sürdürdü konuşmasını. “Bu konularda çok alıngansınız. Zaten ne söyledim ki, yalnızca uyarmak istedim. En azından bunu yapmaya hakkım var.”

Yemekten önce çocuklarla eve dönerken, atlı arabalı bir grupla karşılaştım. Bizim ziyafetçiler tarihi kalıntıları görmeye gitmiş. Azametli atların çektiği iki lüks arabadan birinde Matmazel Blanche, Marya Filipovna ve Polina Aleksandrovna vardı. Fransız ve İngiliz konukla General de at sırtındaydı!

Yoldan geçenler durup bu ihtişam karşısında bakakalıyordu ama bunun General’e pek de bir faydası yok. Hesapladım, benim

1 Eski Alman para birimi. (ç.n.)

getirdiğim dört bin frank, onların daha önceden buldukları paraya eklendiğinde, en azından yedi sekiz bin frank ediyor. Bu miktar, Matmazel Blanche için çok az.

Matmazel Blanche da annesiyle birlikte bizim otelde kalıyor. Fransız konuk da yakınlarda bir yeredir. Hizmetçiler ona “Monsenyör le Kont” diyor. Matmazel Blanche’ın annesi de “Madam la Kontes” diye çağrılıyor. Belki de gerçekten kont ve kontestirler.

Akşam yemeğinde toplandığımızda Monsenyör le Kont’un beni tanımayacağı biliyordum. General’in bizi tanıştırmaya ya da Kont’a beni takdim etmesi de ancak rüyamda görebileceğim bir şeydi. Kont, bir zamanlar Rusya’da yaşamış olduğu için orada *outchitel*² denilenlerin ne kadar önemsiz kimseler olduğunu kendisi de bilir. Aslında beni çok iyi tanıyor. Sorun şu ki, ben yemeğe davet edilmeden katıldım. General talimat vermeyi unutmuş anlaşılabilir, yoksa beni tabldota gönderirdi mutlaka. Yemeğe kendi başıma geldim ve gelir gelmez de General’in memnuniyetsiz bakışlarıyla karşılaştım. İyiliksever Marya Filipovna bana hemen yer gösterdi. Şansıma Bay Astley de oradaydı, selamlaşıp muhabbet ederken ister istemez ortama katılmış oldum.

Bu tuhaf İngiliz ile ilk kez Prusya’da karşılaşmıştım; bizimkilere yetişmek için çıktığım seyahatte, trende karşı karşıya oturmuştuk. Sonra Fransa’ya giderken ve en son da İsviçre’de birer kere daha karşılaştım. Düşünün, iki haftada iki defa! Şimdi Roulettenberg’de ansızın tekrar karşıma çıktı! Hayatımda ondan daha çekingen bir adam görmedim. Budala olacak kadar utangaç. Kendisi de bu gerçeğin farkında zaten. Hepten de budala değil yani. Aynı zamanda kibar, sevimli bir tip. Prusya’daki ilk karşılaşmamızda konuşturmak için epey uğraşmıştım. Sonunda bana yazın North Cape’te bulunduğunu ve Nizhni Novgorod fuarını ziyaret etmeyi çok istediğini anlatmıştı. General’le tanışmayı nasıl başardı bilmiyorum ama

2 Öğretmen. (Rus.) (ç.n.)

görünüşe göre Polina'ya abayı yakmış. Kız içeri girince eli ayağı birbirine dolandı resmen. Beni yakın bir dostu olarak gördüğü için, masada onun yanına oturmama çok memnun kaldı.

Yemek boyunca bizim Fransız hava atıp durdu. Daldan dala atlayarak konuşurken yanındakilere böbürleniyordu. Hatırlıyorum, Moskova'da da böyle bol keseden atıp tutardı. Ekonomi ve Rus politikası üzerine bitmek tükenmek bilmeyen bir vaaz verdi. General de arada ona karşı çıkıp tevazuyla karışık sahte saldırılar yaptı. Bunu yaparken tek düşüncesi, saygın görünümünü bütünüyle yitirmemektir...

Tuhaf bir ruh hali içindeydim.

Yemeğin yarısına bile gelmemişken, kendime yine aynı soruları sormaya başladım: "Neden hâlâ General'in yanında duruyorum? Bu insanları uzun zaman önce bırakıp gitmiş olmam gerekmez miydi?" Ara sıra Polina Aleksandrovna'ya göz ucuyla bakıyordum, fakat o beni görmüyordu bile. En sonunda dayanamayıp sinirlendim ve yontulmamış bir adam gibi davranmaya karar verdim.

Önce aniden ve hiçbir sebep yokken, yüksek sesle, karşılık bile beklemeden diğerlerinin konuşmalarının arasına daldım. Aslında amacım, Fransız'la dalaşmaktı.

Sonra General'e dönüp lafını keserek bağıra bağıra, bu yaz Rusların otellerde akşam yemeğini tabldotlarda yemesinin neredeyse olanaksız hale geldiğinden bahsettim. General büyük bir şaşkınlık içinde bana bakıyordu. Aldırmadan devam ettim:

"Eğer bir insan kendine saygı duyuyorsa, çirkin sözleri göze almalı ve her türlü hakarete katlanmayı bilmeli. Paris'te ve Ren kıyısında, hatta İsviçre'de bulunan tabldotlarda öyle çok Polonyalı ve onlar gibi olan öyle çok Fransız var ki, eğer Rus'sanız size bir kelime bile ettirmezler."

Sözlerimi Fransızca söylemişim. General gözlerini bana dikip belli belirsiz bir bakış fırlattı. Bu kadar kendimi kaybetmeme öf-

kelenmesi mi yoksa sadece şaşırıp kalması mı gerektiği konusunda bir ikilem yaşıyordu.

“Anlaşılan birisi zamanında size iyi bir ders vermiş,” dedi Fransız ilgisiz ve aşağılayıcı bir ses tonuyla.

“Paris’te, bir Polonyalı ile kavga ettim,” diye cevap verdim. “Polonyalıya arka çıkan bir Fransız memurla da dalaşım. Sonra, Monsenyör’ün kahvesine tükürmemek için kendimi zor tuttuğumu söyleyince, Fransızların bir kısmı bana hak verdi.”

“Tükürmek mi?” diye sordu General, ciddi ama onaylamaz bir tavırla. Gözünü dikip şaşkınlıkla bana bakan Fransız da inanmadığını gösteren bir tavırla beni seyrediyordu.

“Aynen öyle!” diye tekrarladım. “İki günlük bir iş için Roma’ya gitmem gerekiyordu. Pasaportuma vize almak üzere Paris’teki Papalık Konsoloslugu’na uğradım. Orada, sevimsiz ve soğuk bir edayla dolaşan ellili yaşlarda bir papazla karşılaştım. Bu papaz hikâyemi nazikçe, fakat çekingenlikle dinledikten sonra biraz beklememi rica etti. Acelem vardı fakat mecburen oturdum. Cebimden *L’Opinion Nationale* gazetesini çekip çıkardım ve Rusya’ya karşı görülmemiş hakaretler içeren yorumları okumaya başladım. Bulduğum meşguliyetle beklerken, birisinin bitişik odadaki Monsenyör’ü sorduğunu işittim; sonra bizim papazın yere kadar eğilip bu adama reverans yaptığını gördüm. Ben, işimi halledecek bu iyi adama hatırlatma cüretini bir kez daha gösterdim. Bunun üzerine, sanki bir şeymiş gibi bir ifadeyle sevimsizliğini artırdı, bana tekrar beklememi söyledi. Kısa bir süre sonra üçüncü bir ziyaretçi geldi, Avusturyalıya benziyordu. Derdini anlatır anlatmaz hemen üst kata aldılar! Bu olay sinirlerimi tepeme çıkardı. Ayağa kalkıp papaza yaklaştım ve Monsenyör’ün gelen ziyaretçileri kabul ettiğine göre benim meselemi de halledebileceğini söyledim. Bunun üzerine papaz büyük şaşkınlıkla geriledi. Sıradan bir Rus’un, kendini Monsenyör’ün diğer ziyaretçileriyle mukayese etmeye kalkışmasını aklı almıyordu tabi! Aşağılamak için bir şans yakaladığına sevinmişçesine beni

baştan ayağa süzdü, sonra küstahça bir tonlamayla ‘Monsenyör’ün, senin için kahvesini bir kenara bırakacağını mı sanıyorsun?’ diye bağırdı. Bunu duyunca ben de sesimi iyice yükselterek, ‘Şunu iyi bil ki, tükürürüm o kahvenin içine! Hemen şimdi pasaportumu halletmezsen, onu Monsenyör’e kendim götürceğim,’ dedim. ‘Ne? Kardinal’le görüşürken mi gireceksin içeri?’ diye feryat etti papaz. Dehşetle kapıya doğru koştu. Beni içeri sokmaktansa ölmeyi tercih edecek kadar kararlı bir şekilde kollarını iki yana açtı.

“Bunun üzerine ona dinsizin, barbarın biri olduğumu, bu başpiskoposların, kardinalerin, monsenyörlerin bana işlemeyeceğini, yakalarından düşmeyeceğimi söyledim. Papaz, öfke dolu bakışlarla bana baktı. Sonra elimdeki pasaportumu kaptı ve üst kata gitti. Bir dakika sonra pasaportuma vize verilmişti! İşte buyurun, görmek istemez misiniz?”

Cebimden pasaportumu çıkardım ve Roma vizesini gösterdim.

“Yok artık...” diye söylendi General.

Fransız ise, “Sizi asıl kurtaran, dinsiz ve barbar olduğunuzu söylemeniz olmuş,” dedi sırtarak. “*Cela n’était pas si bête.*”³

“Ne yani? Bizim Ruslar gibi mi davransaydım? Oturdıkları yerden bir kelime dahi etmeye korkuyorlar? Neredeyse Rus olduklarını bile inkâr edecekler! Papazla yaptığım kavgayı millete anlatınca en azından Paris’teki otelimde kalanların saygısını kazandım. Otelin tabldotunda sürekli yerimi kapam Polonyalı şişman herif birden görünmez oldu. Fransızlar bile anlattıklarına cevap veremiyordu. İki yıl önce bir adamla karşılaşmıştım. 1812 yılında, bir Fransız asker tüfeğini boşaltırken, öylesine ateş etmiş ve bu adamı vurmuş. Adam, o zaman on yaşlarında bir çocukmuş ve ailesiyle Moskova’dan ayrılmaya çalışıyormuş.”

“İmkansız!” diye atıldı Fransız. “Bir Fransız askeri asla çocuklara ateş etmez!”

3 Hiç fena değil. (Fr.) (ç.n.)

“Ama olmuş işte,” diye tekrarladım. “Saygıdeğer bir eski yüz-başı anlattı bu olayı bana, ayrıca yanağındaki yara izini ben kendi gözlerimle gördüm.”

Fransız o zaman gevezelik etmeye başladı, General de onu destekledi; fakat ben 1812’de Fransızların elinde tutsak olan General Perovski’nin anılarından adı geçen olayı okumalarını tavsiye ettim. Sonunda Marya Filipovna konuşmanın seyrini değiştirmek için bir şeyler söyledi. General, Fransız’la tartıştığım için bana oldukça öfkeliydi. Öte yandan, Bay Astley, Fransız’ı fırçalamamdan çok hoşnut görünüyordu. Masadan kalkarken, beraberce gidip bir şeyler içmeyi önerdi.

Akşamleyin nihayet Polina Aleksandrovna ile on beş dakika kadar konuşma fırsatını yakaladım. Kısa bir yürüyüşe çıkmıştık. Herkes kumarhanenin yanındaki parka gitti. Polina ise fiskiyenin karşısında bir banka oturdu, Nadya’yı da etraftaki çocuklarla oynamaya gönderdi. Ben de Mişa’yı fiskiyenin yanında oynaması için yolladım, böylece Polina ile yalnız kalabildik.

Elbette, iş meselelerini konuşarak başladık. Polina kendisine sadece yedi yüz gulden verdiğim için köpürmüş görünüyordu. Paris’te rehin bıraktığım elmasları karşılığında en az iki bin gulden ya da daha fazlasını bekliyormuş.

“Ne pahasına olursa olsun para bulmalıyım,” dedi. “Her ne şekilde olursa olsun bulacağım. Aksi takdirde mahvolurum.”

Ona, burada olmadığım süre içerisinde neler olduğunu sordum.

“St. Petersburg’dan bize ulaşan iki haber dışında hiçbir şey. Önce, büyükannenin çok hasta olduğu, iki gün sonra da ölmüş olabileceği haberi geldi. Bunları Timothy Petroviç’ten duyduk, kendisi güvenilir biridir. Kesin bilginin gelmesini bekliyoruz.”

“Herkes beklenti içinde yani, öyle mi?” diye sordum.

“Elbette, altı aydır herkes, günün her dakikası bu haberi bekliyor.”

“Sen de mi?”

“Ben neden bekleyeyim, onunla kan bağım yok ki, sadece General’in üvey kızıyım. Ama eminim, yaşlı kadın vasiyetinde beni de unutmamıştır.”

“Bence size de epey bir şey gelecektir,” diye güvence verdim.

“Evet, bana düşkündür de, siz neden böyle düşündünüz?”

Sorusuna başka bir soruyla yanıt verdim:

“Söylesene... Şu bizim marki, aile sırlarının tümünü biliyor mu yoksa?”

“Sizi neden ilgilendiriyor bu kadar?” diye sordu o da, acımasız kupkuru gözlerle bana bakarken.

“Neden ilgilenmeyeyim? Yanılmıyorsam, General ondan borç almayı başarmış bile.”

“Doğru bildiniz.”

“Büyükannenin durumundan haberdar olmasa General’e para vermiş olması mümkün müydü? Dikkat etmediniz mi, öğle yemeği boyunca üç dört kere, büyükanneden bahsederken, ona *La Baboulenka*⁴ dedi. Ne dostça ve arkadaşça bir tavır!”

“Evet, bu doğru. Bana miras kalacağını duysa, kapımı aşındırmaya başlar evlenmek için. Öğrenmek istediğiniz bu muydu?”

“Evlilik teklif etmedi mi daha? Çoktan etmiştir sanıyordum.”

“Etmediđini siz de çok iyi biliyorsunuz!” dedi Polina kızgın bir şekilde. Kısa bir süre sustuktan sonra, “Peki siz bu İngiliz ile nerede karşılaşmıştınız?” diye sordu.

“Bunu soracağınızı biliyordum!”

Ona, seyahatim esnasında Bay Astley ile nasıl karşılaşmışımı anlattım. “Çok utangaçtır,” dedim. “Kolay etkilenen biridir. Size çoktan aşık olmuş bile.”

4 Babaannecik. (Rus.) (ç.n.)

“Evet, bana âşık!” diye yanıtladı Polina.

“Ayrıca Fransız’dan on kat daha zengindir. Zaten Fransız’ın nesi var ki? Bana kalırsa hiçbir şeyi yok.”

“Oh, hayır. Bir şatosu varmış. Dün gece General kesin bir dille anlattı. Şimdi tatmin oldunuz mu?”

“Yine de yerinizde olsam İngiliz’le evlenirdim.”

“Fakat niçin?” diye sordu Polina.

“Çünkü, Fransız yakışıklı olmasına karşın alçağın teki; İngiliz ise onurlu bir adam olmasının yanı sıra, Fransız’dan on kat daha varlıklı.”

“Evet ama Fransız da bir marki ve çok daha zeki,” dedi Polina soğukkanlı bir şekilde.

“Öyle mi?” diye taklit ettim.

“Evet, aynen öyle!”

Sorularım Polina’nın hiç de hoşuna gitmiyordu; bana verdiği yanıtlarla beni sinirlendirmeye çalıştığını biliyordum. Bunu hemen belli ettim.

“Sizi kızgın görmek beni eğlendiriyor. Yine de, sorularınıza ve varsayımlarınıza izin vermemin bir karşılığı olarak görün bütün bunları.”

“Bu soruları size sormak hakkım diye düşünüyorum,” dedim sakince. “Karşılığımı ödemeye de hazırım. Hiçbir şey umurumda değil artık.”

Polina kıkırdadı.

“Geçen defa Shlangenberg’de benim bir tek sözümle kendinizi uçurumdan aşağı atacağınızı söylemişsiniz. Epvey de yüksek bir yerdi. Bir gün sırf ne yapacağınızı görmek için istediğiniz sözü söyleyeceğim. Geri adım atmayacağımdan da emin olabilirsiniz. Nefret ediyorum sizden! Böylesine ileri gitmenize fırsat verdiğim için nefret ediyorum, size ihtiyacım olduğu için daha da çok nef-

ret ediyorum. İhtiyaç duyduğum sürece de, size iyi davranmak durumundayım.”

Bunları söyledikten sonra kalkmaya yeltendi. Ses tonundan bayağı kızgın olduğu anlaşılıyordu. Son zamanlarda konuşmalarımız hep böyle öfke ve kin dolu sonlanıyordu. Hem de ne kin...

“Size bir şey sorabilir miyim?” dedim. “Bu Matmazel Blanche de kimdir?” Polina’nın bir açıklama yapmadan ayrılmasını istemiyordum.

“Siz biliyorsunuz Matmazel Blanche’in kim olduğunu. Eklenecek bir şey olduğunu sanmıyorum. Muhtemelen kısa bir süre içinde Madam General olacak. Tabii eğer büyükannenin ölüm haberi doğru çıkarsa. Çünkü Matmazel Blanche de annesi de uzaktan kuzeni Marki de çok iyi biliyorlar ki hepimiz harap olmuş durumdayız.”

“General, Matmazel Blanche’a âşık mı?”

“Boş verin bunları. Beni dinleyin siz. Şu yedi yüz florini alın ve gidip rulet oynayın. Benim için kazanabildiğiniz kadar kazanın, çok fena paraya ihtiyacım var.”

Bunları söyledikten sonra Nadya’yı çağırdı ve kumarhaneye doğru bizimkilerin yanına gitti.

Şaşkınlık içinde ben de sol tarafa doğru yürüdüm. Paraları verip rulete gitmemi söylediğinde beynim dönmüştü. Kafa yoracak onca mesele varken Polina’ya karşı duygularımı analiz etmekle meşgul olmam gerçekten tuhaftı. Aslında iki haftalık yokluğum sırasında, şu anki durumuma göre daha rahattım. Sıkıntı döndüğüm gün başladı. Oysa yolculuk boyunca onun hayalini kurmuştum, deliler gibi kıvranıyordum, rüyalarım bile girmişti. Bir ara İsviçre’deyken, trende uyuyakalmışım, uykumda Polina’yla konuşmaya başladım; trendekiler bayağı güldüler bana. Şimdi ise tekrar aynı soruyu sordum kendime? “Onu seviyor muyum?” Ve sorumu tekrar cevapsız bıraktım; daha doğrusu, bilmem kaçınıcı sefer yaptığım gibi yine ondan nefret ettiğime karar kıldım.

Evet, ondan nefret ediyordum. Bazı anlar (özellikle konuşmalarımızın bitiminde) onu boğup cezamı çekmek için ömrümün yarısını memnuniyetle vermeyi düşündüğüm oluyordu! Yemin ediyorum ki elimde bıçak olsa zevkle göğsüne saplamaya hazır bir halde gibiyim. Lakin yine yemin ediyorum ki, Shlangenberg'de bana gerçekten, "At kendini uçurumdan aşağı!" deseydi, atardım ve bunu zevkle yapardım. Evet, bunu biliyorum, yapardım. Öyle ya da böyle bu durumu halletmemiz gerekiyor. O da bunu gayet iyi biliyor; benim için ulaşılamaz olduğunun ve onunla ilgili hayallerimin imkânsızlığının bilinciyle bana eziyet etmekten derin bir haz duyuyor. Yoksa bu akıllı ve açık göz kadının benimle bu kadar aşına bir şekilde yüz göz olmasına imkân var mıydı?

Anladım ki bu zamana kadar bana eski bir kraliçenin kölesine baktığı gibi bakıyordu. Tıpkı kölesini insan yerine koymadığı için onun yanında soyunmaktan çekinmeyen bir kraliçe gibi! Evet, kesinlikle Polina beni bir köleden farklı görmüyordu.

Bütün bunlara rağmen, bana bir görev vermişti; rulette kazanabildiğim kadar kazanmak... Neden ve ne kadar çabuk kazanmam gerektiğine kafa yoracak değildim. Durmadan hesap yapan kafasından yine nasıl bir cin fikir geçtiği de tam bir muammaydı.

Burada olmadığım son iki haftadır yeni ve bilemediğim ne olmuş olabilirdi ki? Bunları en yakın zamanda oturup enine boyuna düşünmem gerekecek anlaşılır. Ancak şimdi değil! Şu anda rulet masasında verilen emri yerine getirmem gerekiyor.

iki

Bu işten hoşlanmadığımı itiraf etmeliyim. Oynamayı kabul etmiş olsam da başkasının adına oynamak pek tarzım değildi. Hatta neredeyse vazgeçecektim. Oyun salonuna girdiğimde gerçekten de içimde bir sıkıntı vardı. Ortamı görünce daha da fena sıkıldım.

Bütün dünyadaki, özellikle de Rusya'daki gazetecilerin yaltakçılığı asla katlanamadığım şeylerden biridir. Gazeteciler neredeyse her gün özellikle iki konuda yazarlar: Ren Nehri kıyısındaki şehirlerde bulunan kumarhanelerin şatafatı ve masaların üzerinde olduğu söylenen yığın yığın altınlar... Bu gazetecilerin bunları yazmak için para aldığını sanmıyorum, olsa olsa umarsız bir dalkavukluğa sahip oldukları için yazıyorlardır! Esasında bu kumarhanelerde görkem adına bir şey olduğu söylenemez. Hele şu altın yığınları... Bırakın altın yığınlarını, masalarda küçük miktarda paradan başka tek bir altına rastlayamazsınız. Şüphesiz, sezon içerisinde bir iki deli dolu müşteri ortaya çıkar. Genellikle bir İngiliz, bir Asyalı ya da bu yaz olduğu gibi bir Türk gelir, masadan ya galibiyetle kalkar ya da parasının büyük miktarını kaybeder. Fakat bunların dışında kalanlar, birkaç küçük guldenle oynarlar ve genellikle masada paradan çok meraklı kalabalık olur.

Hayatımda ilk defa bir kumar salonuna giriyordum. Oynamadan önce biraz beklemeyi tercih ettim. Zaten salon çok kalabalıktı. Gerçi yalnız da olsam muhtemelen oyuna başlamadan çekip giderdim. İtiraf etmem gerekirse kalbim hızla çarpıyordu, soğukkanlılığımı

yitirmiştim. Uzun zamandır düşünüyordum bunu; amacıma ulaşmadan, hayatımda köklü bir değişiklik yapmadan Roulettenberg'den ayrılmak gibi bir niyetim yoktu. Kafaya koymuştum, olacaktı. Rulette çok şey kazanmayı beklemem saçma olabilir ama bence herkesin hak verdiği şu kumardan bir şey kazanmanın zaten aptalca olduğu genel kanısı daha da saçma. Kumar oynamak niçin diğer para kazanma yöntemlerinden daha kötü olsun? Kumarın ticaretten neyi eksik? Doğrudur, yüz kişiden sadece bir tanesi kazanır ama bundan bana ne?

O akşam, ne olur ne olmaz diye, öncelikle biraz gözlem yapmaya karar verdim; hiçbir şeyi denemeyecektim. Belki rastgele ufak tefek şeyler olabilirdi ama hepsi bu. Hem oyunu öğrenmem için biraz seyretmem gerekiyordu. Ruletin binlerce farklı tanımını usanmadan okumuş olmama rağmen, oynanan oyunu görmeden bir şey yapmaya kalkışmamalıydım.

İlk anda her şey iğrenç ve ahlaksız gibi göründü gözüme. Oyun masalarının etrafını doldurmuş onlarca hatta yüzlerce insanın açgözlü ve huzursuz bakışlarından bahsetmiyorum tabii. Bence insanın bir an önce çok fazla şey kazanmak istemesi hiç de iğrenç değil. “Ama küçük paralara oynuyorlar,” bahanesine karşılık “O daha kötü ya, az kazanacaklar,” cevabını veren sözüm ona ahlakçı zengin züppelerini de her zaman gülünç bulmuşumdur. Çok kazanmakla az kazanmak aynı şey değilmiş gibi... Bütün mesele orantıda! Rothschild'e göre küçük olan meblağ, bana göre büyük bir meblağdır. Kazanmaya gelince, insanlar sadece rulet masasında değil, her yerde birbirlerinden bir şeyler kazanıp duruyorlar zaten. Kazanmanın kendi içinde ahlaka aykırı olup olmadığı neticede başka bir konu ve işin bu kısmı beni ilgilendirmiyor.

Kazanma konusunda çok hırslı olduğumdan mıdır nedir, daha kapıdan girer girmez beni içine çeken şey bu aç gözlülük ve iğrençlikti aslında. İnsanların birbirlerine merasim etmek yerine rahat ve içgüdüsel davranmaları çok daha güzel. Ne diye birbirimizi

kandırıyoruz ki? Boşa kürek çekmekten başka bir şey değil bu. Rulet oynayan kalabalıkta bana çirkin görünen tek şey, çok saygın bir şey yaptığını sananların birbirlerine gösterdiği aşırı hürmet ve ağırbaşlılıktı. Bu yüzden, saygın oyuncularla gözü kara oyuncular arasında her zaman büyük bir fark olmuştur.

Gerçekte, kumar oynamanın iki türü vardır: Biri sırf oynamak için oynamak, yani zevk için ve centilmence; diğeri ise ayak takımının yaptığı gibi kazanç hırsıyla oynamak. Bu iki oyun türü arasında kesin çizgiler vardır. Fakat esasında bu alçakça bir ayrım-dır. Örneğin, bir centilmenin ortaya koyacağı para farz edelim beş veya on altındır, eğer çok zenginse bin frank da sürebilir tabii; ama bunu sırf zevk için yapar. Amacı sadece eğlenmek ve kazanmanın ya da kaybetmenin nasıl bir şey olduğunu gözlemektir. Sonuç çok da önemli değildir. Eğer kazanırsa, muhtemelen bir kahkaha atar, yanındakilere bir şeyler söyler, hatta rest çekip masaya iki katı para sürer. Fakat dedim ya, bunu sadece meraktan yapar. Olasılığı görmek, ölçüp biçmek ister; diğerkleri gibi kazanmak için yanıp tutuşmaz. Kısacası, tüm o kumar masalarını, rulet tekerlelerini, *trente et quarante*⁵ oyunlarını, kendisini rahatlatmak için düzenlenmiş şeyler olarak görür. Ortadaki tuzaklardan, kazançların en çok kimin cebine gittiğinden, hangi bankoda ne tür bir hile olduğundan haberi bile yoktur. Hepsinden iyisi de, masaya elleri titreyerek para süren diğerkumarbazları da kendisiyle eşit görme centilmenliğidir. Onları da kendisi gibi sırf eğlence ve zevk olsun diye oynayan insanlar olarak hayal eder.

Bu aristokrat bir davranıştır. Yani bütün bu cehaleti, insanog-lunun masumiyetine vermekten bahsediyorum. Örneğin ben kaç annenin, on beş on altı yaşlarındaki gencecik kızının eline birkaç altın tutuşturup masalara doğru ilerleterek ona nasıl oyun oynaya-

5 Otuz ve Kırk. "Kırmızı ve Siyah" olarak da adlandırılan, özel bir tablo ve Fransız kartlarıyla oynanan bir kumar türü. (Fr.) (ç.n.)